

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВО НІМЕЧЧИНИ

освітній ступінь бакалавр

(назва освітнього ступеня)

галузь знань 03 Гуманітарні науки, 01 Освіта

(цифр і назва галузі знань)

спеціальність 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно),
014.02 Середня освіта (Мова і література (із зізначенням мови))

(код і назва спеціальності)

освітня програма Філологія: Німецька і англійська мови (переклад включно)/ 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно);
Філологія: Англійська і німецька мови (переклад включно)/ 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно); Середня освіта: мова і література (німецька, англійська)/ 014.02 (Мова і література (із зазначенням мови));
Середня освіта: мова і література (англійська, німецька)/ 014.02 (Мова і література (із зазначенням мови))

(код і назва спеціальності)

тип дисципліни вибіркова

(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова ради з якості освіти факультету
іноземних мов _____ С.О. Рябушко
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою романо-германської філології
протокол № 5 від 18.12.2019р

Завідувач кафедри _____ В.Ф.Радкіна
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми: Кулинич Ганна В'ячеславівна, викладач

Рецензенти програми: Шавловська Тетяна Сергіївна, кандидат філологічних
наук, доцент.

© Кулинич Г.В., 2020

© ІДГУ, 2020

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	16	
Модулів: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	32	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2-4	Лабораторні заняття:	
	-	
Семестр: 3-8	Семінарські заняття:	
	-	
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 4 год.	-	
- самостійна робота: 12 год.	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	
Мова навчання: німецька	Самостійна робота:	
	72	

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є інформація про культуру, історію, реалії та традиції народу-носія іноземної мови, яка вивчається.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Лінгвокраїнознавство» є формування у студентів системи фонових знань, які включають світосприйняття та погляди, що домінують у даному суспільстві, етичні оцінки та смаки, норми мовної та немовної поведінки, сприяння всебічному розвитку у студентів лінгвокраїнознавчої компетенції, активізація мовних навичок та комунікативних вмінь.

Курс лінгвокраїнознавства має допомогти студенту розуміти мовну картину світу, а також різні історичні, когнітивні та інші процеси на різних рівнях мови, які були предметом вивчення попередніх теоретичних та практичних курсів; розширити лінгвістичний світогляд; сформуванню загальну та професійну культуру.

Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення студентів з базовими поняттями та термінами лінгвокраїнознавства на основі вивчення географії, економіки, політики та культури ФРН на сучасному етапі її розвитку; формування в майбутніх фахівців цілісної системи уявлень про політику, адміністративний та державний устрій ФРН; узагальнення відомостей про основні історичні етапи розвитку країн, мова яких вивчається; засвоєння знань в галузі лінгвокультурології; набуття навичок та умінь, необхідних для розуміння процесів та аналізу фактів сучасного суспільно-політичного, економічного, культурного життя німецькомовних європейських країн. формування у студентів основ логічного мислення та поповнення у них філологічної ерудиції.

Передумови для вивчення дисципліни становлять фахові знання (компетентності) набуті при вивченні курсу «Німецька мова: практичний курс», «Комунікативний курс німецької мови», «Вступ до германської філології».

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Лінгвокраїнознавство Німеччини» тематично пов'язана з такими дисциплінами: «Країнознавство Німеччини», «Практика усного та писемного перекладу», «Історія німецької мови».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знання : про фізичну й економічну географію ФРН і відповідні мовні репрезентанти тих чи інших реалій; - параметри народонаселення, державний і політичний устрій країни та їх мовні репрезентанти; основні історичні етапи становлення та розвитку німецької цивілізації,

новітню історію Німеччини в економічному, суспільно-політичному, соціально-географічному, культурному проявах національної сутності етносу та мовні репрезентанти з цієї тематики.

2. Уміння: проводити практичний аналіз даних фактичного матеріалу з будь-яких питань країнознавства Німеччини; виділяти культурологічні семи та їхні конотації щодо уживання лексичних одиниць в різних типах текстів з метою декодування їх глибинного сутнісного змісту; володіти методикою опрацювання автентичного матеріалу з метою сприймання культурної інформації й використання її для поглиблення власної професійної компетенції; вживати відповідні до контексту усталені лексеми лінгвокраїнознавчого, культурологічного та соціально-політичного характеру

3. Комунікація: стійке володіння навичками спілкування німецькою мовою з мотивованим використанням набутою лексику.

4. Автономність та відповідальність: здатність самостійно виконувати завдання, розв'язувати задачі і проблеми та відповідати за результати своєї діяльності.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)							
		Аудиторні	Лекції	практичні	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Німецька мова як засіб зберігання культурно-історичної інформації.	6	2	4				10							
2.	Основні поняття розвитку мови. Огляд історії німецької мови.	6	2	4				8							
3.	Реалії в мові та культурі. Мовознавці і науковці.	6	2	4				10							
4.	Сучасний погляд на німецьку мову.	6	2	4				8							
5.	Географічне положення, адміністративний поділ Німеччини, федеральні землі. Економічні дані.	6	2	4				8							
6.	Державна структура, суспільне життя. Розвиток культури Німеччини.	6	2	4				8							
7.	Освіта і наука. Економічні дані	6	2	4				8							
8.	Німецькомовні країни: Австрія, Швейцарія, Люксембург,	6	2	4				8							

Ліхтенштейн.														
Проміжний контроль						4								
Разом:	48	16	32			72								

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Німецька мова як засіб зберігання культурно-історичної інформації.

Теоретичні основи лінгвокраїнознавства. Його роль, критерії та методи. Мовна картина Німеччини. Діалекти Німеччини. Територіальний поділ діалектів. Німецька мова як іноземна в європейській площині. Сучасна німецька мова, форми її існування та національні варіанти. Спорідненість німецької мови з іншими європейськими мовами. Мовні інновації. Основні характеристики німецької літературної мови. Німецька мова в Швейцарії. Роль запозичень з англійської мови. Запозичення із слов'янських мов. Ставлення німецького народу до запозичень.

Тема 2. Основні поняття розвитку мови. Огляд історії німецької мови. Історичний поділ німецької мови. Зміни в мові. Теорії мовних змін. Періодизація історії німецької мови. Доісторична епоха німецької мови. Германські племена та їхні мови. Розвиток німецької мови у 5-4 тисячолітті до н.е. Початок об'єднання мови. Папір і книгодрукарство. Великі письмові мови. Значимість Лютера в розвитку німецької мови. Латина і німецька мова. Запозичення з латини. Домінування латинської мови. Вплив латини. Артефакти із минулого німецької мови.

Тема 3. Реалії в мові та культурі. Мовознавці і науковці. Культурно-історичний розвиток Німеччини. Напрямок розвитку сучасної німецької мови. Орфографія і писемність. Німецькомовні філологи

Тема 4. Сучасний погляд на німецьку мову. Німецька мова в межах закону. Засмічення німецької мови багатьма запозиченнями з англійської мови. Охорона німецької мови на державному рівні. Лексичний склад сучасної німецької мови. Конрад Дуден – засновник єдиного німецького правопису. Розвиток видавництва словників в Німеччині. Словники Дудена. Типи сучасних словників. Значення вивчення іноземних мов в житті людини. Думка письменника Ф.Дюрена про мову. Марк Твен про особливості німецької мови. Труднощі вивчення німецької мови. Лінгвістика і освіта. Філологічні структури і організації в Німеччині. Німецька лінгвістика на міжнародному рівні. Нові напрямки молодіжної мови.

Тема 5. Географічне положення, адміністративний поділ Німеччини, федеральні землі. Економічні дані. Географічні дані Німеччини. Територіальний поділ федеральних земель. Населення. Німецька валюта. Державні символи Німеччини. Берлін – столиця і федеральна земля. Найбільші міста Німеччини: Гамбург, Мюнхен, Бонн, Нюрнберг. Відомі міста: Кельн, Лейпциг, Дрезден, Веймар. Клімат Німеччини. Особливості ландшафту. Флора і фауна Німеччини. Промисловість. Сільське господарство. Соціальне забезпечення. Охорона навколишнього середовища.

Тема 6. Державна структура, суспільне життя. Розвиток культури Німеччини. Політична система Німеччини: структура і партії. Конституційні органи. Урядові установи Німеччини. Зовнішня політика Німеччини. Роль Німеччини у світовій політиці. Культурне життя Німеччини. Музеї, галереї, виставкові центри. Література і художнє мистецтво Німеччини. Преса, радіо і телебачення. Німецькомовні лауреати нобельської премії. Національні свята і традиції.

Тема 7. Освіта і наука. Освітня політика. Шкільна система. Професійна освіта. Вища освіта. Найстаріші університети. Університет Гумбольдта в Берліні. Німецьке студентство. Наука: основні риси і напрямки. Генії-науковці: Альберт Ейнштейн, Роберт Кох, Вільгельм Конрад Рентген

Тема 8. Німецькомовні країни: Австрія, Швейцарія, Люксембург, Ліхтенштейн. Австрія: географічні дані. Органи державної влади. Країнознавчий огляд федеральних земель. Визначні місця. Видатні австрійці. Особливості німецької мови Австрії. Швейцарія: географічне положення в Європі. Державна структура. Природа і клімат.

Короткий огляд історії. Чотири державні мови. Швейцарська німецька мова – особливості. Банки та соціальний захист. Система освіти. Найбільші міста. Відомі швейцарці. Люксембург: природні умови. Державна структура. Населення. Мова. Історія. Міста. Визначні місця і пам'ятки. Ліхтенштейн: природні умови. Державна структура. Населення. Мова. Історія. Міста. Визначні місця і пам'ятки.

5.2. Тематика практичних занять.

Тема 1. Теоретичні основи лінгвокраїнознавства. Його роль, критерії та методи. **2 год.**

Тема 2. Німецька мова як іноземна в європейській площині. Сучасна німецька мова, форми її існування та національні варіанти. **2 год.**

Тема 3. Історичний поділ німецької мови. Зміни в мові. Теорії мовних змін. Періодизація історії німецької мови. Доісторична епоха німецької мови. **2 год.**

Тема 4. Германські племені та їхні мови. Розвиток німецької мови у 5-4 тисячолітті до н.е.

Тема 5. Культурно-історичний розвиток Німеччини. **2 год.**

Тема 6. Напрямки розвитку сучасної німецької мови. Орфографія і писемність. **2 год.**

Тема 7. Німецька мова в межах закону. Засмічення німецької мови багатьма запозиченнями з англійської мови. **2 год.**

Тема 8. Значення вивчення іноземних мов в житті людини. Труднощі вивчення німецької мови. **2 год.**

Тема 9. Географічні дані Німеччини. Територіальний поділ федеральних земель. **2 год.**

Тема 10. Населення. Німецька валюта. Державні символи Німеччини. **2 год.**

Тема 11. Культурне життя Німеччини. Музеї, галереї, виставкові центри. Література і художнє мистецтво Німеччини. **2 год.**

Тема 12. Освітня політика. Шкільна система. **2 год.**

Тема 13. Найстаріші університети. Університет Гумбольдта в Берліні. Німецьке студентство. **2 год.**

Тема 14. Наука: основні риси і напрямки. Генії-науковці: Альберт Ейнштейн, Роберт Кох, Вільгельм Конрад Рентген. **2 год.**

Тема 15. Австрія: географічні дані. Особливості німецької мови Австрії. **2 год.**

Тема 16. Швейцарія: географічне положення в Європі. Державна структура. Чотири державні мови. Швейцарська німецька мова – особливості. **2 год.**

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	К-ть годин	Форми звітності
1.	опрацювання лекційного матеріалу	8	конспект лекцій
2.	підготовка до практичних занять	16	конспект практичних занять
3.	опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку	8	тези до тем
4.	підготовка та презентація доповідей (або реферату) за проблематикою запропонованих тем;	8	презентації
5.	Опрацювання аудіотекстів; перегляд телевізійних програм та фільмів іноземною мовою.	10	виконані вправи після прослуховування (перегляду)
6.	читання та робота з текстами, пошук додаткової інформації	8	переказ текстів, робота з уривками
7.	реферування статей за тематикою, що вивчається;	10	Україномовна стаття викладається на німецькій мові, максимально передаючи основний зміст статті, з урахуванням

			стилістичних, граматичних і лексичних особливостей мови і подається на перевірку в зазначений термін.
8.	Підготовка до МКР	4	Модульна контрольна робота
	Разом	72	

**Тематика індивідуальних завдань
Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку**

Тема 1

1. Спорідненість німецької мови з іншими європейськими мовами.
2. Запозичення із слов'янських мов. Ставлення німецького народу до запозичень.

Тема 5

1. Флора і фауна Німеччини.
2. Промисловість.
3. Сільське господарство.
4. Соціальне забезпечення.
5. Охорона навколишнього середовища.

Теми рефератів:

1. Якоб і Вільгельм Грім як засновники філології.
2. Вільгельм фон Гумбольдт – німецький вчений, державний діяч, засновник Берлінського університету.
3. Вольфганг Гете як мовознавець різних мов.
4. Фердинанд де Соссюр – швейцарський лінгвіст, засновник структуралізму.
5. Франц Бопп – німецький мовознавець-санскритолог.
6. Карл Бругман – німецький мовознавець в галузі порівняльно-історичного мовознавства та індоєвропейстики, один з провідних представників школи молодогограматиків
7. Карл Бюлер – німецький психолог і лінгвіст.
8. Герман Пауль – німецький лінгвіст, ідеолог школи молодогограматиків.
9. Август Шлейхер – німецький мовознавець.

Опрацювання аудіотекстів;

перегляд телевізійних програм та фільмів іноземною мовою:

„Deutsch – warum nicht?“ (подкаст);

Фільми „Barfuß“, „Knocking on heavens door“, „Spur der Steine“, „Metropolis“

Читання та робота з текстами, пошук додаткової інформації

книга з текстами «Факти про Німеччину» (Tatsachen über Deutschland)

Теми для пошуку додаткового навчального матеріалу :

1. Мовні одиниці, які відображають географічні реалії Німеччини.
2. Відображення історії Німеччини у мовних одиницях.
3. Мовні реалії німецьких федеральних земель.
4. Мовна ситуація в Австрії.
5. Форми буття сучасної німецької мови.
6. Зовнішня культурна політика ФРН. Діяльність Інституту ім. Гете.
7. Відображення економічного розвитку ФРН у мові.
8. Країнознавчий аспект мови засобів масової інформації у німецькомовних країнах.
9. Мовні реалії в галузі науки та освіти ФРН.
10. Народні звичаї, традиції, легенди, свята та відображення їх у мові.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* практичні заняття.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на практичних заняттях, результати самостійного опрацювання окремих тем курсу, роботи з рекомендованою літературою.

Модульна контрольна з курсу «Лінгвокраїнознавство» складається з трьох теоретичних питань, відповіді на які мають за мету виявити рівень засвоєння тем протягом курсу.

Зразок модульної контрольної роботи

Дайте відповіді на питання:

1. Назвіть найвідоміші діалекти німецької мови. З чим пов'язане виникнення німецьких діалектів?

1. Що таке жаргонізми? Наведіть приклади жаргонізмів.

2. Що таке „акультурація”, „асиміляція” та „міжкультурна комунікація”?

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку	5
підготовка та презентація доповідей (або реферату) за проблематикою запропонованих тем;	5
Опрацювання аудіо текстів, перегляд телевізійних програм та фільмів .	5
читання та робота з текстами, пошук додаткової інформації	5
реферування статей за тематикою, що вивчається;	5

Оцінювання опрацювання тем, винесених на самостійне опрацювання здійснюється за наявністю доповіді за темою.

Оцінювання *презентацій (рефератів) за додатковими темами* здійснюється за такими критеріями: самостійність, креативність, логічна послідовність подачі інформації. Презентація є обов'язковою для отримання балу з курсу.

Критеріями оцінювання *опрацювання аудіотекстів* є здатність студента презентувати отриману під час прослуховування інформацію (розповідь, відповідь на питання чи есе).

Критеріями оцінювання *читання та роботи з текстами* є здатність студента пояснити активну лексику, розповісти зміст в цілому та використовувати надалі набуті знання.

Реферування статей оцінюються за повним висвітленням теми.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критеріями оцінювання контрольної роботи є вірні відповіді на питання за темами, які вивчались впродовж курсу. В контрольній надається три питання. Кожна вірна відповідь оцінюється в 10 балів, загальна кількість балів за всі вірно виконанні завдання складає 30 балів.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проєктор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні інформаційні джерела для вивчення курсу

1. Бублик В.Н. Історія німецької мови. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 272с.
2. Євгененко Д.А., Кучинський Б.В., Білоус О.М., Воронкова Н.Р. «Лінгвокраїнознавство» німецькомовних країн: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 416с.
3. Левицький В.В., Гайнц-Дітер Поль. Історія німецької мови. Навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2010

4. Подгорная Л.И. Deutsche Geschichte in Biographien справочное пособие, С-ПерербургБ «КАРО», 2001
5. Iwanjik W. Deutsche Landeskunde. – Tscherniwzi, 1996. – 80 S.
6. Tatsachen über Deutschland, Societäts-Verlag, 1997

10.2. Допоміжні джерела

1. Бачкіс С.В. та ін. Deutsch. Diebesten 1000 Themen. Харків, „Ранок”, 2008.
2. Бориско Н.Ф. Sprechenwir ьberDeutschland. Москва „Айрис Пресс”, 2004.
3. Гаврись В.І., Пророченко О.П. Німецько-український фразеологічний словник. Т.1,2 Київ „Радянська школа”, 1981
4. Лебедев В.Б. Знакомьтесь: Германия! – М.: Высшая школа, 2005.
5. Левицький В.В., Основы германістики. Навчальний посібник для ВНЗ. Вінниця: Нова книга, 2008
6. Матвиенко А. Основные темы по немецкому языку. Москва „Айрис Пресс”, 2004.
7. Мізін К.І. Історія німецької літератури: від початку до сьогодення. Навчальний посібник для ВНЗ. Вінниця: Нова книга, 2006
8. Факти про Німеччину, Societäts-Verlag, 1997 (укр.. мовою)
9. Bublyk, „Geschichte der deutschen Sprache“, Киев, 1983
10. Deutsch – LandundLeute. – Kiew, 1993. – 373 S.
11. Marco Polo. Berlin. Mairs Geographischer Verlag, Ostfildern, 2000
12. Müller H. Schlaglichter der deutschen Geschichte. – München, 1989.

10.3 Інформаційні ресурси

<http://futurum2005.eun.org/ww/de/pub/futurum2005/index.cfm>
http://punktde.ruhr-uni-bochum.de/index_noflash.html
<http://www.admin.ch>
<http://www.austria.gv.at>
<http://www.bundesregierung.de>
<http://www.dachl.net/db/>
<http://www.daf.uni-mainz.de/landeskunde/melk.htm>
<http://www.deutsch-als-fremdsprache.de/daf->
<http://www.dw-world.de/dw/0.,12377,00.html>
<http://www.derweg.org./>
<http://www.deutschland.de>
<http://www.europa-digital.de>
<http://www.eurotopics.net/de>
<http://www.goethe.de/dll/pro/station-d/deindex.html>
<http://www.hueber.de/wiki-99-stichwoerter/index.php/Landeskunde>
<http://www.kaleidos.de/alltag/menue.html>
<http://www.karl-kirst.de/laku.html>
<http://www.liechtenstein.li/>
<http://www.magazine-deutschland.de/>
<http://www.oesterreichinstitut.at>
<http://www.oesterreichportal.at>